

# Pokojnina in njena nedotakljivost

ChatGPT 14.04.2025

**Pokojnina** je redni mesečni dohodek, ki ga posameznik prejema po upokojitvi, torej ko zaključi svojo poklicno kariero. Gre za nadomestilo za plačo, ki ga izplačuje pokojninski sistem, običajno iz naslova obveznega pokojninskega zavarovanja.

**Nedotakljivost pokojnine** pomeni, da ima posameznik pravico do prejemanja pokojnine brez neupravičenega posega države ali drugih subjektov. Mednarodne organizacije to načelo obravnavajo v okviru človekovih pravic, socialne varnosti in pravic starejših oseb. Mednarodne organizacije opredeljujejo in varujejo nedotakljivost pokojnine takole:

## Združeni narodi (ZN)

Splošna deklaracija človekovih pravic (1948):

43. člen: »Vsakdo ima pravico do socialne varnosti, vključno z zavarovanjem v starosti.«

Pokojnine so del pravice do socialne varnosti, zato morajo biti zagotovljene, dostopne in trajne.

Odbor ZN za ekonomske, socialne in kulturne pravice (ICESCR):

V splošnem komentarju št. 19 poudarja, da imajo države dolžnost spoštovati, varovati in izpolnjevati pravico do socialne varnosti.

Nedopustno je samovoljno ukinjanje ali znižanje pokojnin.

## Mednarodna organizacija dela (MOD / ILO)

Konvencija št. 102 o minimalnih standardih socialne varnosti:

Opredeljuje pravico do pokojnin kot del temeljnega sistema socialne varnosti.

Zahteva zadostne, redne in zagotovljene izplačane pokojnine.

Vključuje pravico do osnovne pokojnine kot univerzalni socialni minimum.

Varstvo pred revščino in zagotovitev dostojnega življenja za starejše.

## Evropska unija

Listina EU o temeljnih pravicah:

34. člen: Priznava pravico do socialne varnosti in socialne pomoči, vključno z ugodnostmi v primeru starosti.

Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP):

Pokojnine obravnava kot lastnino v skladu s 1. protokolom k EKČP, kar pomeni, da je nedopustno njihovo samovoljno odvzemanje ali zmanjševanje brez utemeljenega razloga

## **Odvzemanje pokojnine osebi, ker še dela, je nesprejemljivo z ekonomskega, pravnega, moralnega in etičnega vidika.**

### **Ekonomski vidik**

- Dvojni prispevek v sistem: Oseba, ki dela po upokojitvi, še vedno plačuje prispevke v pokojninsko blagajno. Če ji država odvzame pokojnino, to pomeni, da prispeva v sistem, ne da bi od nje prejela koristi.
- Spodbujanje sive ekonomije: Če upokojenim ni dovoljeno prejemati pokojnine in delati hkrati, se poveča verjetnost dela "na črno", kar pomeni izgubo davčnih prihodkov.
- Zaviranje produktivnosti: Starejši delavci so lahko vir znanja in izkušenj. Kaznovanje njihove aktivnosti zmanjšuje motivacijo za delo in prenos znanja na mlajše generacije.
- Povečanje socialnih izdatkov: Ljudje, ki bi lahko z delom dopolnjevali svoj dohodek, bodo morda morali zaprositi za socialno pomoč, če jim je odvzeta pokojnina – kar ustvarja dodatno breme za državni proračun.

### **Pravni vidik**

- Kršenje pridobljenih pravic: Pokojnina je pravica, ki izhaja iz preteklega dela in plačevanja prispevkov. Gre za pogodbeno razmerje med posameznikom in državo. Odvzem take pravice je lahko v nasprotju z načelom pravne varnosti in zaupanja v pravo.
- Diskriminacija: Če osebi zaradi njene starosti in dejstva, da še vedno dela, odvzamejo pravico, ki jo ima nekdo drug (ki je prav tako v pokoju, a ne dela), gre lahko za diskriminacijo na podlagi delovne aktivnosti.
- Možna neustavnost: Takšen ukrep bi lahko bil v neskladju z ustavo – še posebej z načeli socialne države, pravne varnosti in enakosti pred zakonom.

### **Moralni vidik**

- Kaznovanje delavnosti: Odvzem pokojnine osebi, ki še dela, pošilja sporočilo, da je delavnost in prispevanje družbi po upokojitvi nekaj slabega. To je v nasprotju z vrednotami prizadevnosti in samostojnosti.
- Družbena nepravilnost: Ljudje, ki so delali desetletja in prispevali v sistem, si zaslužijo svojo pokojnino – ne glede na to, ali še vedno delajo ali ne. Moralno je krivično, da bi jim jo odvzeli, ker so še vedno aktivni.
- Negativno vpliva na medgeneracijsko solidarnost: Takšen ukrep lahko poruši zaupanje v sistem in povzroči občutek krivice med starejšimi.

### **Etični vidik**

- Samostojnost posameznika: Etično vprašanje svobode posameznika, da po upokojitvi sam odloča o svojem življenju in delu. Država naj ne omejuje pravice do samoodločanja, če ni objektivno utemeljenih razlogov.
- Dostojanstvo starejših: Odvzem pokojnine lahko pomeni kršitev človekovega dostojanstva, saj pomeni, da posameznik ni več deležen sadov svojega preteklega dela.
- Dolg družbe posamezniku: Etično je, da družba poskrbi za tiste, ki so zanjo delali. Pokojnina ni "miloščina", ampak obveznost države do upokojencev.

Jemanje pokojnine, ker posameznik še dela, pomeni kaznovanje delovne aktivnosti in odvzem zaslužene pravice. Gre za diskriminatorno prakso, ki krši načelo poštenega vračanja prispevkov ter odvzema posamezniku nekaj, kar mu že pripada – in to je po vseh merilih oblika kraje.